

29. Právo papežů a biskupů; náboženské spory, nekládání s kacíři

DOPIS 29.

Rizá Ibbenovi ve Smyrně

Papež je hlavou křesťanů. Je to starý idol, kterému podkuřují ze zvyku. Kdysi se ho dělali sami panovníci: neboť je sesazoval právě tak snadno, jako naši nádherní sultánové sesazují krále imeretské a gruzínské. Ale už se ho nebojí. Tvrdí, že je následníkem jednoho z prvních křesťanů, kterého nazývají svatým Petrem, a je to jistě bohaté dědictví; neboť má nesmírné poklady a velkou zemi pod svou vládou.

Biskupové jsou mužové zákona, kteří jsou mu podřízeni a vykonávají v jeho jménu dvě funkce velmi rozdílné: když jsou pohromadě, skládají jako on články víry; když jsou každý zvlášť, nemají téměř jiný úkol než osvobodovat od plnění zákona. Neboť věz, že náboženství křesťanské je přetíženo nekonečným počtem úkonů velmi nesnadných, a protože usoudili, že je méně snadné plnit tyto povinnosti nežli mít biskupy, kteří od nich osvobozují, rozhodli se k obecnému prospěchu pro toto poslední.

90

Takže, jestliže někdo nechce slavit ramazán; nechce-li se podrobit obřadnostem manželství; chce-li porušit své sliby; chce-li se oženit proti zákazům zákona; někdy i nechce-li splnit svou přísahu, jde k biskupovi nebo k papeži, který dá hned dispens.

Biskupové nedělají články víry z vlastního popudu. Je nekonečný počet doktorů, většinou dervišů, kteří rozvířují mezi sebou tisíce nových otázek týkajících se náboženství. Nechají je dlouho hádat se a válka trvá, až ji ukončí nějaké rozhodnutí.

Proto Tě také mohu ujistit, že nikdy nebylo království, v němž by bylo bývalo tolik občanských válek jako v království Kristově.

Ti, kdo přijdou s nějakým novým učením, jsou nazýváni nejprve „kacíři“. Každé kacířství má své jméno, které pro ty, kdo k němu přistoupili, je jako válečným heslem. Ale není kacířem, kdo nechce: stačí porovnat se tak, že každá strana ustoupí napolovic, a podat distinkci těm, kteří obžalovávají z kacířství; a ať je distinkce jakákoli, pochopitelná nebo ne, či-

91

ní člověka bílým jako sníh a může si dát říkat „pravověrný“.

Co Ti tu pravím, platí pro Francii a Německo: neboť jsem slyšel, že ve Španělsku a v Portugalsku jsou jistí dervišové, kteří nerozumějí vůbec žertu a kteří dají člověka upálit jako slámu. Když někdo upadne do rukou těchto lidí, blaze ještě tomu, kdo se stále modlil k Bohu s malými dřevěnými kuličkami v ruce, kdo nosil dva kusy sukna připevněné na dvou stužkách a kdo byl někdy v provincii zvané Galicie. Jinak je ubožák na tom velmi špatně. Kdyby se zaklínal jako pohan, že je pravověrný, mohli by se ještě nedohodnout o kvalitách a upálit ho jako kacíře: marně by podával svou distinkci. Žádná distinkce! Byl by popelem dřívě, nežli by je jen napadlo vyslechnout ho.

Ostatní soudci předpokládají, že obžalovaný je neviný. Tito se domýšlejí, že je vždycky vinen: v pochybnosti pokládají za pravidlo rozhodnout se pro neoblomnou přisnost; zřejmě proto, poněvadž mají lidi za špatné. Ale na

92

druhé straně mají o nich tak dobré mínění, že je nikdy nepokládají za schopné lži; neboť přijímají svědectví úhlavních nepřátel, žen špatné pověsti, těch, kteří mají hanebné povolání. V svém rozsudku činí malou poklonu těm, kdo jsou oblečeni v sirnou košili, a říkají jim že je velmi mrzí, že je vidí tak špatně oděny, že jsou mírní, že se hrozí krve a jsou zoufalí, že je odsoudili. Ale aby se utěšili, zabaví ve svůj prospěch všechny majetek těchto nešťastníků.

Šťastná země, kterou obývají děti proroků! Tyto smutné podívané jsou v ní neznámy.* Svaté náboženství, jež do ní přinesli andělé, hájí se právě svou pravdou: nepotřebuje těchto násilných prostředků, aby se udrželo.

V Paříži 4. dne měsíce šavválu 1712

* Peršané jsou snášenlivější nežli ostatní mohamedáni. (Pozn. Montesquieuova.)

93

(překlad Josef Kypal)